

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی

۱۹ جولای ۲۰۱۳

استعمال قطره چکان ها در ماه مبارک رمضان

خواننده محترم!

استعمال قطره چکان ها (از قبیل قطرچکان گوش، بینی و چشم) و سرمه، مرهم باب از موضوعات مهمی در ماه مبارک رمضان به شمار می رود. اینک در ذیل به تفصیل هرکدام شان می پردازیم.

قطره چکان بینی

درمورد قطره چکان بینی که آیا روزه را باطل می سازد یا خیر علمای اسلامی به دو دسته تقسیم گردیده اند:

دسته اول:

گروپ اول از علماء طی فتوائی حکم صادر نموده اند که با استعمال قطره چکان بینی روزه باطل می گردد که در آن جمله می تواند از شیخ بن باز و شیخ بن عثمان نام برد.

این تعداد از علماء در اثبات فتوای خویش به حدیث مرفوع لقیط بن صبره استدلال کرده اند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «وبالغ فی الاستنشاق إلا أن تكون صائماً» یعنی: در استنشاق مبالغه و زیاده روی کن مگر وقتی که روزه ای.

این حدیث به صورت ضمنی بیان می کند که بینی به معده راه دارد و در این صورت استعمال قطره بینی برای شخص روزه دار ممنوع است.

نهی پیامبر صلی الله علیه وسلم از مبالغه و زیاده روی در استنشاق، متضمن نهی از دخول چیز اندک نیز می باشد زیرا حتی در صورت زیاده روی در استنشاق نیز مقدار ناچیزی از آن وارد بدن می شود.

دسته دوم:

در دسته دوم علمائی قرار دارند که طی فتوای خویش حکم فرموده اند: قطره چکان بینی روزه را باطل نمی کند. قائلان به این قول قطره بینی را بر باقیمانده مضمضه قیاس نموده اند زیرا مقدار بسیار ناچیزی از این قطره به معده می رسد. حجم این قطره ۰/۰۶ سانتی متر مکعب بوده و تازه از این حجم نیز مقدار خیلی ناچیزی به معده می رسد که از آن چشم پوشی می شود.

به علاوه اصل بر صحت روزه است و بطلان روزه توسط قطره بینی محل تردید است، بنابراین اصل، صحت روزه می باشد زیرا یقین با شک زایل نمی شود. هر دو دیدگاه مستدل و قوی هستند.

قطره چکان گوش

علمای پیشین در مورد «تداوی از طریق ریختن آب در گوش مریض» در ماه مبارک بحث نموده و در مورد نظریات اجتهادات فقهی خویش را بیان داشته اند :

از جمله جمهور علماء در مورد قطره چکان گوش در ماه مبارک رمضان می فرمایند که از ریختن قطره چکان در گوش روزه باطل می گردد .

حنبل‌ها می‌گویند: وقتی به مغز برسد روزه را باطل می‌گردد .

در مقابل عالم وفقه‌ی شهیر جهان اسلام شیخ بن حزم اندلسی در مورد قطره چکان گوش می گوید: قطره چکان گوش روزه را باطل نمی‌سازد زیرا قطره چکان گوش به مغز نمی‌رسد و صرف به منقذهای پوست می‌رسد.

طوری که طب امروزه این را به اثبات رسانیده: مجرایی بین گوش و مغز وجود ندارد که مایعی از گوش به مغز برسد مگر صماخ گوش پاره شود.

پس رأی صحیح همین است که قطره گوش، روزه را باطل نمی‌کند.

یادداشت :

در صورتی که صماخ گوش پاره شود، مداوا از طریق گوش حکم مداوا از طریق بینی را می‌یابد یعنی قطره گوش حکم قطره بینی را خواهد داشت که حکم آن گذشت.

و اما داروی پاک‌کننده گوش:

این دارو نیز حکم قطره گوش را دارد، مگر این که صماخ گوش پاره باشد که علماء می‌گویند: در این حالت مقدار زیادی از این ماده وارد بدن خواهد شد و لذا روزه باطل می‌شود.

بنابراین دو حالت پیدا می‌کند:

الف- وقتی صماخ گوش سالم باشد، داروی پاک‌کننده گوش روزه را باطل نمی‌کند.

ب- وقتی صماخ گوش پاره شده باشد، این دارو روزه را باطل می‌کند، چون مقدار زیادی از آن وارد بدن می‌شود.

قطره چکان چشم

علمای متأخر در مورد قطره چشم اختلاف نظر دارند که این خود ناشی از اختلاف نظر علمای متقدم در مورد سرمه است. در مورد سرمه دو دیدگاه وجود دارد؛

دیدگاه اول:

سرمه (کشیدن) روزه را باطل نمی‌کند. حنفی‌ها و شافعی‌ها این دیدگاه را پذیرفته‌اند و چنین استدلال کرده‌اند که مجرایی بین چشم و شکم وجود ندارد پس روزه را باطل نمی‌کند.

دیدگاه دوم:

سرمه (کشیدن) روزه را باطل می‌کند. مالکی‌ها و حنبلی‌ها این دیدگاه را داشته‌اند و استدلالشان این بوده که بین چشم و شکم مجرایی وجود دارد.

و علمای متأخر نیز بر همین مبنا اختلاف نظر پیدا کرده‌اند:

دیدگاه اول:

قطره چشم روزه را باطل نمی‌کند. این دیدگاه را ابن باز : و ابن عثیمین : پذیرفته‌اند و چنین استدلال کرده‌اند که یک قطره از این درمان ۰/۰۶ سانتی متر مکعب حجم دارد و همه این مقدار نیز به معده نمی‌رسد، بلکه در اثنای عبور از

مجرای اشک کل دوا جذب شده و حتی به حلق نمی‌رسد. و اگر هم بگوئیم: مقداری از آن به معده می‌رسد، باز این مقدار به حدی اندک است که مورد چشمپوشی قرار گیرد زیرا مقدار ناچیز مثل آب باقیمانده از مضمضه مورد چشمپوشی واقع شده است و به علاوه نه دلیل منصوصی وجود دارد که این قطره را باطل کننده روزه بنامد و نه قطره بر باطل کننده‌های منصوص قابل قیاس است.

دیدگاه دوم:

قطره چشم بر سرمه قابل قیاس است و بنابراین روزه را باطل می‌کند. رأی صحیح این است که قطره چشم روزه را باطل نمی‌کند. اگر چه طب امروزی ثابت کرده که مجرائی از طریق بینی، بین چشم و شکم وجود دارد، ولی قطره چشم در اثنای عبور از مجرای اشک جذب شده و چیزی از آن به حلق نمی‌رسد و بنابراین به معده نمی‌رسد و حتی اگر هم برسد آن قدر ناچیز می‌باشد که بتوان از آن چشمپوشی کرد، همچنان که از آب باقیمانده از مضمضه چشمپوشی شده است.

و قیاس آن بر سرمه برای اثبات باطل کننده بودن قطره چشم صحیح نیست، زیرا: ثابت نشده که سرمه روزه را باطل می‌کند و حدیث روایت شده در این باره ضعیف است. این قیاس، بر چیزی است که خود محل اختلاف است. دلایل دیدگاه مخالف در این باره راجح است.

قورت کردن بلغم در روزه

در مورد این که اگر روزه دار در ماه مبارک رمضان بلغم خود را قورت کند، روزه اش فاسد می‌شود یا خیر، فقها و علمای اسلام در مورد اختلاف رأی دارند. ولی رأی صحیح آنست که روزه با بلعیدن بلغم باطل نمی‌شود، زیرا بلغم در حکم خوردن و نوشیدن قرار نمی‌گیرد.

شیخ بن عثیمین رحمة الله می‌فرماید: «... و هرگاه علماء اختلاف داشتند مرجع (برون رفت از این اختلاف) کتاب و سنت است، و اگر شک داشتیم در این که آیا فلان امر، عبادت را باطل می‌کند یا خیر؟ اصل بر عدم افساد (آن عبادت) است، و بر این مبنا بلعیدن بلغم روزه را باطل نمی‌کند.

و مهم آنست: شخص از بلغم پرهیز کند و سعی نکند که (عمداً) آن را از پائین حلقش به داخل دهانش بیاورد، اما اگر بلغم داخل دهان شد باید آن را خارج گرداند چه روزه باشد یا نباشد. اما فاسد شدن روزه (توسط آن) نیاز به دلیلی دارد که برای انسان نزد الله عزوجل به عنوان مبطل روزه حجت گردد».

«برای معلومات مزید مراجعه شود به مجموع الفتاوی» (۳۵۶/۱۹).

و باز فرمودند: «قول راجح آنست که بلغم روزه را باطل نمی‌کند حتی اگر داخل دهان گردد و شخص آن را بیلعد، اما نباید آن را بیلعد، زیرا اهل علم (بلعیدن آن را) حرام دانستند، زیرا بلغم شیء کثیف است و شایسته انسان نیست که (کثافات) را بیلعد». «لقاء الباب المفتوح» لقاء رقم (۱۵۳).

و اما داخل کردن انگشت در گوش باعث باطل شدن روزه نمی‌گردد! حتی اگر کسی قطره نیز در گوشش کند و طعم آن را در حلقش احساس کند باز روزه اش باطل نمی‌شود، زیرا دلیلی بر باطل شدن روزه در این حالتها وارد نشده است.

استعمال سرمه:

استعمال سرمه (اگرچه سیاهی آن در بلغم هم دیده شود) روزه را فاسد نمی‌سازد. در کتب احادیث آمده است: که در ایام ماه مبارک رمضان یکی از صحابه که از درد چشم سخت می‌نالید نزد آنحضرت (ص) آمد. و برای آنحضرت گفت: چشمم سخت درد می‌کند اجازه دارم که سرمه استعمال نمایم،

آنحضرت در جوابش گفت: بلی میتوانی سرمه را استعمال نمائی. همچنان در حدیثی از ام المؤمنین عائشه (رض) روایت گردیده است: «أن النبی (ص) اکتحل فی رمضان وهو صائم» «پیامبر صلی الله علیه وسلم سرمه کرد در رمضان در حالی که روزه بود.» (روای حدیث ابن ماجه) هکذا باید گفت که چشم منفذ برای معده نمی باشد.

ولی برخی از فقها به این نظر اند که بهتر و احسن است که استعمال همچو اشیا در شب صورت بپذیرد.

ختم

تتبع و نگارش :

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی- سعید افغانی »

مدیر مرکز مطالعات ستراتژیک افغان و

مسؤول مرکز فرهنگی دحق لاره - جرمنی